

145 ani de la proclamarea Independenței României

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșinău
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -688

Fluierul de oțel Actul al II-lea

Av. Dr. Pașcu Balaci

Tabloul 15

(La casa lui Tănase Todoran din Bichigiu la gura Văii Moroșanului sub Pleșe. Sunt adunați în tinda casei sale, Vasile din Telciu, Grigore din Zagra și Vasile din Mocod.)

Vasile din Telciu: Bade Todoran, am venit la dumneata cu o mare rugămintă: să ne însoțești în delegație la părintele nostru Sofronie.

Tănase Todoran: Stați o țără, oameni buni, nu dați buzna. De ce să ne ducem la călugărul Sofronie?

Grigorie din Zagra: Ca să ne plângem de răutățile pe care le suferim noi. Și apoi, dumnealui, ieromonahul de la Cioara să le aducă la cunoștință generalului și împărătesei noastre de la Viena. Nu ai auzit ultimele vești ?

Tănase Todoran: Nu. Eu stau aci singur singurel toată ziua și citesc *Sfânta Scriptură* și „*Viețile sfinților*”.

Grigorie din Zagra: Da' cu viețile noastre și ale copiilor noștri cum rămâne, bade Todoran ? Cu nașterile, cununile și înmormântările noastre ?

Că popa din Zagra e bătrân și orb și nu-l mai respectă lumea, iar pruncul popii care - l îngrijește nu este scutit de nici un impozit. De unde aducem un popă de legea noastră ?

Din Moldova, cum au făcut unele sate ?

(temător)

Să nu ni se întâmple și nouă ce s-a întâmplat celor din satul Ighiu.

Tănase Todoran: Da ce s-a întâmplat în satul Ighiu, mă rog ?

Vasile din Mocod: Păi, în satul Ighiu nu este nici un unit.

Tănase Todoran: Ei, cu atât mai bine !

Vasile din Mocod: Numai că au venit în sat niște popi uniți care au convins pe un neam de-al lor să se declare unit.

Tănase Todoran: Dar de ce ? Era musai ?

Vasile din Mocod: Păi, da. Era musai. Să nu rămână biserica unită goală ! Și tot în Ighiu a fost trădătorul acela *Ion Deak* care a dezvăluit faptul că părintele Sofronie se afla la Abrud să îngroape o

145 ani de la proclamarea Independenței României

bătrânică. Au venit soldații lui Buccow să-l prindă și să-l ducă la general, părintele Sofronie s-a încuiat în biserică, soldații au spart ușa bisericii cu topoarele... s-au aruncat asupra lui, el fiind în patrafir...

Au prins însă de veste românii imediat, au dat cu pietre în soldații lui Buccow, iar aceștia au tras cu puștile...

Grigorie din Zagra: Eu am auzit că în comisiile acelea care umblă la conscripții...

Vasile din Mocod: Cum ai zis ?

Grigore din Zagra: Conscriptii, mă! Conscriptii!

Vasile din Mocod: Da' ce-s alea ?

Tănase Todoran: Un fel de recensământ, îi zice "*Volkszählung*" și în care fiecare om spune ce fel de religie urmează.

Zi-i mai departe, Grigore ...

Grigore din Zagra: Ei, am auzit că din acele comisii care umblă prin district să vadă în care sate anume s-au lăpădat oamenii de uniație, câți se declară uniți și câți nu, *nu este nici un popă ortodox de-al nostru...*

Tănase Todoran (înciudat): Nu ?

Grigore din Zagra: Nu. Numai uniți de-ai lor... Și-atunci când scriu, ei notează cam ce vor ei, nu ce vor oamenii, ca să le iasă lor bine socoteala...

Și unii oameni i-au prins că mint...

Tănase Todoran: Lasă-i să mintă, să se simtă bine protopopii și episcopii lor. Oamenii tot la credința cea veche, strămoșească rămân. Știti voi vorba cea: *Apa trece, pietrele rămân*. Voi știți că toată administrația principatului ardelean este la mâna lui Adolf Buccov? Și ei, funcționarii imperiali, episcopii și protopopii fac propaganda unionistă ca să nu-și piardă lefurile, posturile ori, poate, capetele.

Nouă, ortodocșilor, ni s-a cerut să recunoaștem că ne-am lăpădat de unire până în aprilie 1761. Dar cum să ne lăpădam de ceva, ce nu a fost niciodată al nostru ? Noi n-am fost niciodată uniți! Cum să ne lăpădam de o credință pe care noi nu am împărtășit-o ? Cum ? Câte nu știu eu, din târgul de la Năsăud ?

Vasile din Telciu: Spune-ne și nouă, bade. Noi am auzit că și cânti din fluierul tău de oțel prin târg. E adevărat ?

Tănase Todoran (scoate de la brâu fluierul de oțel și fluieră câteva note): Ei, mai cânt și eu să-și dezlege omul baierile inimii. Și numai cântul meu le desface. Și multe, multe am aflat, în felul ăsta, fraților, cu fluierul meu de otel. *Mein Stahlener Pfeife !* Țsta nu - i fluier, e curată minune ! Este cheia care dezleagă inimile românilor din Țara Năsăudului.

(*misterios*)

Lumea mă întreabă cum de am reușit eu să fac dintr-o țeavă de pușcă - fluier. "*Întrebați - l pe fierar!*" le răspund eu. "*Dar unde - i fierarul ăsta?*" mă descoase câte unul. "*Undeva, la poalele munților Rodnei*" răspund eu. Și iaca, așa intrăm noi în vorbă.

Așa am aflat acolo, în târg, din gura oamenilor, că în cele mai multe sate nu s-a găsit nici un unit, de aceea protopopii uniți, îndemnați de superiorii lor catolici, au început să-i silească pe supușii lor cu temnița, dar și cu făgăduieli mieroase pentru a se întoarce la uniație. Ba am auzit chiar că popii uniți îi îmbată prin crâșme sau caută să-i atragă pe nehotărâți prin rudele lor apropiate.

(*Scoate din sân o scrisoare.*)

Am primit în târgul de la Năsăud o epistolă de la Ocna Sibiului, de la un prieten de-al meu.

Grigore din Zagra: Și ce-ți scrie, bade Todoran ?

Tănase Todoran; Acolo, în Ocna, românii ortodocși au refuzat să predea biserica lor cea veche uniților. Atunci, ce credeți voi, că s-a întâmplat ? Hm ?

Grigore din Zagra: De unde să știm, bade Todoran ?

145 ani de la proclamarea Independenței României

Tănase Todoran: Păi, s-a întâmplat că au ieșit șase companii de soldați, cu o trupă de husari și chiar câteva tunuri ale generalului Adolf Buccow. Bine că n-a adus toată armata imperiului, "kaiserlich und koniglich Wehrmacht..." dar piese de artilerie grea- "die schwere Geschutzen"- a adus...

Vasile din Telciu (cu ochii măriți de spaimă): Și ?

Tănase Todoran: Creștinii din Ocna au fugit îngroziți în pădurea din apropiere ca niște sălbăticiuni. Au rămas doar câțiva bătrâni neputincioși, ca și mine, și care fiind amenințați, au predat cheile bisericii.

Episcopul unit a luat cheile, a descuiat biserica, a sfințit-o după ritul lor în vreme ce un *comando de moșcatiri* păzea cu puștile lăcașul lui Dumnezeu. Asta s-a întâmplat la Ocna Sibiului!

Grigore din Zagra: Ei, bine, și ce s-a întâmplat cu ortodocșii de acolo ?

Tănase Todoran: Au primit o bucată de pământ, mai la o parte, ca să-și înalțe altă biserică.

La Săliștea Sibiului a fost la fel. La Rășinari, tot așa. La Sadu, la fel. Cei care nu au predat cheile bisericii, au fost bătuți. Dar asta, nu-i nimic, față de ce s-a întâmplat la Făgăraș.

Vasile din Mocod: Doamne ferește-ne de rău! Ei !

Tănase Todoran: La Făgăraș, biserica ortodocșilor nu a fost ridicată de nimeni altul decât de Vodă Brâncoveanu. Când au venit episcopii uniți să ia biserica voievodală, ortodocșii s-au strâns în număr foarte mare în jurul bisericii lor, strigând că nu le-o dau uniților.

Vasile din Mocod: Și ?

Tănase Todoran: A venit generalul Adolf Buccov și a ridicat un șir lung de spânzurători lângă biserică ca să-i spânzure pe capii răzmeriței. La întoarcerea episcopului Pavel Aron din Blaj și a contelui Nicolae Bethleen, nu i-a mai spânzurat. Dar nici nu i-a iertat întru totul. I-a pedepsit pe mărturisitorii credinței ortodoxe, căreia ei îi spun „schismatică”, cu zile grele de temniță, cu bătaie, cu amendă grea în bani și cu expulzare.

Vasile din Mocod: Ce e de făcut, bade Todoran?

Părintele nostru Sofronie trebuie înștiințat cât mai degrabă despre toate aceste răutăți care ni se fac. De ce să nu merem la el ?

Chiar mâine de dimineață! Ce zici ?

(În clipa imediat următoare intră în fugă diacul ortodox Bogdan din Bichigiu, fiul toboșarului Flore. Are hainele sfâșiate și obrazul plin de sânge.)

Diacul Bogdan: Bade Todoran, ajută-mă ! Nu mă lăsa, bade Todoran !

Tănase Todoran : Da ce-i cu tine, măi, strănepoate ?

Diacul Bogdan: Ce să fie, păcatele mele ?

Am fost pe ascuns la hirotonie la Arad la episcopul nostru Sinesie. La întoarcere, am fost oprit de soldații generalului care m-au interogat în fel și chip, iar eu...

(Duce mâna dreaptă la inimă.)

Eu am fost învățat să nu mint.... Ci să spun întotdeauna adevărul...

(oftând din greu.)

Le-am spus că am fost la hirotonie la Arad. M-au bătut și mi-au rupt hainele preoțești. Ofițerii lui au strigat că generalul nu mai vrea picior de popă și nici măcar de diac ortodox în tot principatul Ardealului, că toți românii să treacă la uniație, că dacă nu, vor păți la fel ca mine.

Dar eu pentru credința strămoșească sunt gata a suferi și mucenicie ori izgonire din Împărăție, dar legea ortodoxă nu o voi lăpăda...

(Începe să plângă căznit, înfundându-și fața în mâini în timp ce bătrânul Tănase Todoran îl mângâie pe cap.)

Tabloul 16

(La Palatul Schonbrunn din Viena. Împărăteasa Maria Tereza acordă audiență Eminenței sale, episcopului catolic Bajtay de Karlsburg- Alba Iulia și generalului Adolf Nicolaus von Buccow)

145 ani de la proclamarea Independenței României

Buccow: Majestatea Voastră, ne-am prezentat într-un suflet la Curte, pentru a cere măsuri de urgență în principatul Ardealului.

Maria Tereza: De ce ? Nu prea înțeleg nerăbdarea și nesiguranța ta.

Buccow: Imperiul trebuie să ia măsuri care nu mai suportă amânare.

Maria Tereza: Tot nu mi-ați spus motivul .

Buccow: Înălțimea voastră, s-a întâmplat ceva foarte grav. Ortodocșii din principatul Ardealului scriu într-una epistole împărătesei Ecaterina a Rusiei...

Maria Tereza(sare de pe tronul imperial ca arsă): Cum ? Și nu mi s-a raportat nimic ? Eu trebuie sa fiu ultima care află ce se întâmplă în principatul transilvan ? Noroc că s-a isprăvit sângerosul război fratricid între Austria și Prusia și am semnat tratatul de pace de la Hubertusburg pe 15 februarie. Iar voi doi nu sunteți în stare de nimic ?

Sting focul într-o parte, ca să izbucnească în alta ? Ce se întâmplă în principatul transilvan ? Răspundeți-mi pe dată !

Buccow(tușind): Îi las această onoare, Eminenței sale, iubitului nostru episcop de Karlsburg- Alba Iulia de a răspunde primul." *Seniores priores*"... Este mai... în vârstă... și...

Maria Tereza:Și, poate ,mai înțelept...

Episcopul Bajtay(cu umilință): Majestatea Voastră, problemele de credință sunt cele mai delicate probleme din lume. Toți pretind cu ușurință că știu adevărul, că urmează calea spre mântuirea veșnică... Dar adevărul este numai la Dumnezeu. În orice problemă, Suveranul nostru pontif ne recomandă multă răbdare, credință și diplomatie.

Nu vă ascund deloc faptul că principatul Ardealului a fost o mare eretică înconjurată de munți. Această mare eretică trebuie preschimbată acum într-o Mare a Galileii, catolică, unde să ne trimitem pescarii noștri de oameni.

Un loc helvetic, prea frumos ,dar unde, din păcate, semințele lui Luther și Calvin, în loc să piară, au dat destulă roadă ... Această roadă este cu multă, multă neghină, iar noi, trebuie să fim secerătorii ei de pe pământ, nu din cer...

Anii au trecut, din semințele acelea , mici, eretice, au crescut arbori care nu mai pot fi desrădăcinați atât de ușor, Majestate.

Am recomandat multă prudență iubitului și vajnicului nostru general. Nu cu sabia trebuie să biruim , acolo unde putem birui cu semănarea altor semințe bune și curate de credință... Noi trebuie să ne aruncăm propriile noastre semințe...

Buccow(cu ironie nestăpânită): Dacă mai e loc...

Episcopul Bajtay: Întotdeauna există un loc pentru Cuvântul lui Dumnezeu... Iar noi, de vom arunca cu înțelepciune și răbdare, semințele noastre catolice, din ele vor crește arbori atât de înalți și puternici, încât vor umbri pe ceilalți, chiar dacă au crescut între timp...

Buccow: Majestatea Voastră, Excelența sa, episcopul vorbește în pilde biblice frumoase, dar realitatea în Ardeal este una îngrozitor de urâtă. Eu sunt militar, nu umblu cu fofârlica, la mine unul și cu unul fac doi. Cum zice latinul : "Si vis pacem ,para bellum," "dacă vrei pace, pregătește-te de război" . În principat, stările generale-die Stande- au alte credințe și sabotează cât pot, pe orice cale, răspândirea credinței noastre catolice. Pe valahi, îi îndeamnă, în secret, să nu se înscrie la uniți.

(întorcându-se spre episcopul catolic.)

Recunoașteți asta, Excelență ?

Episcopul Bajtay:" *Horribile dictu*", da, asta este adevărat. Tot atât de adevărat este că valahii emigrează în Moldova și Valahia, dar cifrele care se clamează sunt exagerate. E adevărat și că episcopul unit caută să aducă pe neuniți cu forța la uniație.

145 ani de la proclamarea Independenței României

5

Buccov: Recunoașteți și faptul că Biserica catolică nu întreprinde absolut toate demersurile în vederea atragerii ortodocșilor spre catolicism și că trebuie să intervină Majestatea sa imperială "manu militari"?

Episcopul Bajtay: De ce amestecați pe preamărita împărăteasă în plutonul Dumneavoastră de soldați ?

(oripilat)

Asta este o adevărată crimă de „laese majestatis”!

Buccov(se pierde cu firea): N-am spus asta, nu îmi atribuiți cuvinte nerostite nicicând, nu-mi răspundeți la întrebare cu o altă întrebare.

Episcopul Bajtay: Vreți să fiu sincer cu Dumneavoastră , generale comandant ? De față chiar cu Majestatea sa care ne poate servi drept arbitru ?

Buccov: Da. Unui militar nu-i este frică de adevăr.

Episcopul Bajtay: Da !?! Atunci vă spun adevărul gol...pușcă. Și așa sunteți militar... Nu agreez nici cât negru sub unghie metodele Dumneavoastră.

Buccov: Adică ?

Episcopul : M-am cutremurat la propunerea Dumneavoastră de a detașa un corp de 2000 de soldați contra districtului Bistrița pentru a-i

m a s a c r a pe toți, fără a separa pe cei culpabili de cei inocenți... **Maria Tereza(oripilată):** Cum !?!

Buccov(se înăbușe de furie): Cred că... cred că m-ați înțeles greșit,sfinția voastră.

Episcopul Bajtay: V-am înțeles greșit ? Dar la Cozdrioara de lângă Dej ,ce s-a întâmplat ? Răspundeți, dacă nu mie, atunci protectoarei noastre suverane!

Maria Tereza(cu severitate): Ce s-a întâmplat acolo ?

(Generalul Buccov pleacă fruntea în pământ.)

Episcopul Bajtay: Majestatea voastră, la Cozdrioara, generalul a arestat pe câțiva preoți schismatici. Aflând de veste, peste patru sute de țărani valahi i-au smuls cu forța pe preoții lor din mâinile soldaților generalului.

(întorcându-se spre general)

Ați raportat despre acest lucru Majestații Sale ?

Buccov: Nu. Încă nu am apucat.

Episcopul Bajtay(cu sarcasm): Atunci ,am să vă scutesc eu de osteneală, generale comandant. Am să raportez eu împărătesei și , dacă greșesc cumva, nu am nimic împotriva să mă corectezi.

(Dregându-și cu atenție vocea.)

Îmi permiteți, Majestate ?

Maria Tereza: Desigur.

Episcopul Bajtay: Domnul general comandant a trimis la Cozdrioara trupe de intervenție, trei companii din Turda, o sută de soldați din Cluj, o companie întregă de dragoni sub comanda colonelului conte de Engelshans.

Conducătorii revoltei țăranești au fost prinși și supuși judecății nemiloase a *statariului*. Doi români au sfârșit în ștreang, alți doi au fost trimiși la muncă silnică pe zece ani.

Buccov: Nu s-a întâmplat tocmai așa. Numai un valah a fost spânzurat. Celălalt a fost grațiat, având peste 50 de ani și cu șapte copii de crescut.

Episcopul Bajtay(revine în forță): Cunoaște Preasacra Majestate imperială faptul că toți ofițerii și subofițerii regimentului grăniceresc valah, cu excepția capelanului Theodorus Năsăudeanul, sunt străini –"auslander" ?

145 ani de la proclamarea Independenței României

Cunoaște Majestatea sa împrejurarea că acești militari, bine plătiți din vistieria imperială, nu cunosc cutumele locurilor, că îi disprețuiesc pe valahi, iar pe grănicerii încă nededați cu serviciul militar îi tratează cu o severitate excesivă, dacă nu, de-a dreptul, draconică?

Buccow (iritat): Ce să fac dacă nu am ofițeri valahi suficienți de mulți pentru efectivele de soldați de același sânge cu ei ?

Episcopul Bajtay: Cum să aveți ofițeri valahi, dacă îi scârbiți pe simplii soldați prin metodele voastre atât de îngrozitoare ?

Generalul Buccow: Majestate, vă rog să-i atrageți atenția Eminenței sale, iubitului nostru episcop să se ocupe de episcopatul său, nu de armata mea pe care mi-ați dat-o în grijă cu atâta încredere și devoțiune. În definitiv, de ce să ne ascundem după deget ! - *dacă nu erau tunurile mele, nu mai avea la cine să slujească clerul unit din principatul transilvan.*

Episcopul Bajtay: Majestatea Voastră, mă întreb și vă întreb sincer: poate tunul să fie ... "misionar" ?!?

Buccow: Da, excelență!

Dacă nu merge cu binișorul, trebuie să aplici metode mai aspre. Ce fac regii, Majestatea voastră, când negocierile pașnice de la masa tratativilor eșuează ? Scot tunurile pe țevile cărora scrie: „*ULTIMA RATIO REGIS*”, adică „ultima rațiune a regilor”. Ce au făcut frații noștri – catolicii spanioli cu sălbaticii din Lumea Nouă ? I-au convertit la catolicism !

Dar cum oare ? Nu cu vorba blândă, ci cu sabia și cu tunul. Cu tunul ... "misionar". Nu mă acuzați de violență, părinte episcop. Dacă ați face – o, atunci, ce epitete ați găsi omologilor Dumneavoastră care, după cuvântările înflăcărate ale lui Ferran Martinez din 1391, au provocat masacrul a peste 100.000 de evrei în Spania? Aud?

Episcopul Bajtay: De ce disociați, generale, pe evrei de creștini ? Mai bine i-ați pune împreună în arenele romane în timpul lui Nero, Domițian, Traian, Decius ori Galeriu, când au pierit cu sutele de mii.

Pentru că, spiritualicește, suntem cu toții semiți, din Israel a izvorât credința noastră.

Adevărul Unic nu aparține oamenilor, ci Dumnezeirii și el poate să apară cu totul diferit în ochii și mintea celor ce îl interpretează. Mai este de știut apoi că, mai degrabă oamenii se atașează mai mult divergențelor de opinii, decât convergențelor.

La fel și în cazul nostru: în loc să ne unim într-o părere și într-o strategie politico-religioasă benefică de urmat, ne certăm în fața suveranei noastre, prea bună că ne mai îngăduie în preajmă.

Buccow: Conflictele religioase cu schismaticii români trebuie rezolvate cu mână forte. Din nou spun : *"Si vis pacem, para bellum!"* Asta – i părerea mea.

Am aprins biserici de lemn și am dărâmat mai multe mănăstiri valahe, cuiburi de ignoranță schismatică și nu mi-e rușine de acest lucru. *"Macht geht vor der Recht !"*

Episcopul Bajtay: "Forța merge înaintea Dreptului"? Hristos nu a fost de această părere, generale!

Buccow: Am acționat în numele Majestății Sale și a Casei de Austria și pentru creșterea numărului de credincioși catolici în principatul transilvan.

(pocnind călcâiele militărește)

Vreau să ofer o Transilvanie catolică, Majestății sale ! Lipsiți de mănăstiri, de biserici, de schituri monahale, românii nu au altă cale decât de a veni spre noi și să îmbrățișeze, în final, catolicismul... Nu mai au altă cale de ieșire... Eu nu despici firul în patru că o fi, că o păți, ca la sfinția sa. La mine unul și cu unul fac întotdeauna doi, Majestate. Imperiul nu are nevoie de filosofi chinuiți de incertitudini, de prelați cu muștrări de conștiință, ci de soldați decși. Cât despre valahi ? *"Oderint, dum metuant !"* "Să mă urască, dar să se teamă de mine !"

Episcopul Bajtay: Nu este așa. Vă aduceți aminte de rescriptul Majestății sale din 11 decembrie 1750 ? Nu ? Vi-l amintesc eu, generale.

145 ani de la proclamarea Independenței României

(cu voce auctorială)

"Poruncim strict Guvernului nostru regesc să nu silească pe nimenea dintre neuniți a -și schimba ritul și cu atât mai puțin să- i prigonească pentru aceasta, să nu- i conturbe, nici să- i împiedice în exercițiul ritului lor prin casele de rugăciune... ,*"ut denique contra praemissa deliquentes non ob religionem tanquam apostatae, sed tanquam altissimorum mandatorum transgressores, competenti poena punirentur"*... adică, "numai aceia, despre care se va afla că sunt răzvrățiți, nesupuși, tulburători ai ordinii publice și autorii relilor , vor fi pedepsiți".

Buccow: Dar cine poate alege sămânță bună de neghină între schismaticii ortodocși ? Cine ?

Episcopul Bajtay: Dumneavoastră, domnule general. Cât fac un român ortodox și cu un alt român unit?

Buccow: Nu se poate face adunarea asta . Este imposibil.

Episcopul Bajtay: Ba da. Se poate, generale. Încearcă să faci tocmai această adunare și fii omul păcii, nu al vrajbei și al războiului, al arderii mănăstirilor ortodoxe... "Fericiți făcătorii de pace, că aceia fii lui Dumnezeu se vor chema". Pe când, Dumneavoastră ...

(Cutremurat de oroare)

"Monasteria ubique comiburrantur lignea, lapidea destructantur".

Maria Tereza (traducând): Mănăstirile de lemn să fie arse, iar cele de piatră să fie distruse, pretutindenea. ..

Episcopul Bajtay: Da, Majestate, dar...

Cenușa unei mănăstiri este cel mai bun liant pentru o mănăstire viitoare. Asta s-a mai văzut în istoria religiilor... În loc să tragi cu tunul în dușmanii adevărați ai Imperiului, tragi cu el în mănăstiri și în biserici ale schismaticilor.

(înclinându- se cu grație)

Eu vreau să fac o propunere Majestății voastre.

Maria Tereza: Să auzim, preasfinția voastră !

Bajtay: Preasacră Majestate imperială, va implor să trimiteți copiii de uniți și neuniți la școlile romano- catolice... "Lăsați copiii ca să vină la Mine"...

Buccow: Nu sunt de acord, Majestate. Schismaticii valahi sunt inamicii de azi ai Imperiului. Nu renunța la ortodoxie și ne vor contamina în propriile noastre școli...

Episcopul Bajtay: Nu am înțeles ...

Buccow: Cum ați auzit. Nu renunța la *dospitura schismatică* a celor din Valahia și Moldova pentru că fac pe ascuns plângeri la împărăteasa Ecaterina a Rusiei ca să- i ajute în contra noastră. Un lucru extrem de grav!

De aceea, fiecare biserică ortodoxă din principatul transilvan este teatrul meu de război. În care eu interpretez rolul principal. Îi las pe alții să cucerească bătălii și teritorii pentru Viena, eu vreau să cuceresc sufletele românilor pentru credința catolică a Vienei. La nevoie, dacă nu este suficient cuvântul cel drept, am să folosesc sabia asta sucită și le fac dreptatea și binele cu de- a sila.

Episcopul Bajtay: Cine ridică sabia, de sabie va pieri, generale.

Buccow: Ha ,ha, ha!!! Te pomenești că de sabia vreunui valah ? Sau mai bine zis: de coasa lui ? Ori de cosorul lui ? Ha, ha, ha !!!

Maria Terez (sobră): Nu râde, generale ! Mă neliniștește temeritatea ta. Totul trebuie să aibă o limită. Tatăl meu, împăratul Carol al VI lea avea o deviză : " *Unabänderlich halt er die Welt zusammen*" sau pe latinește " *Constanter continet orbem*".

Episcopul Bajtay (traducând): " Invariabilul, constanța , menține lumea".

Maria Tereza: Da , părinte episcop. Ați vorbit năvășului meu general cu mare înțelepciune.

(întorcându- se spre general)

145 ani de la proclamarea Independenței României

Nu uita că prin diplomația subtilă a părintelui episcop, fostul Guvernator al Transilvaniei, contele Ladislau Kemeny a fost de acord cu pensionarea.

O pensionare forțată, ca să nu fim siliți să trecem la măsuri mai dure care ne-ar fi ridicat toată nobilimea în cap. Nu uita pe binefăcătorul tău, pe părintele episcop. Pentru că după Ladislau Kemeny ai urmat dumneata la cârma principatului...

Bajtay: Bietul guvernator ! În luna mai a fost pensionat .

Buccow: Dar i s-a făcut o retragere cu onoruri militare și a obținut o pensie de 4000 florini pe an... Dacă nu a fost de acord cu înființarea graniței militare transilvanene, să fie de acord cu pensionarea...

Bajtay: Dar pe tine, generale, iluminata noastră suverană te-a numit guvernator fără a mai fi confirmat de Dieta Principatului... Numit deci, nu ales, este o mare diferență, generale...

De aceea, fii cu mare băgare de seama.... În problema religioasă din Ardeal, caută să măsoari de o sută de ori și abia apoi să tai numai o dată cu sabia ta vestită sau să tragi cu tunul tău devastator...

Buccow: Misionar...

Maria Tereza (dând semne de nerăbdare) Audiența s-a terminat, domnilor ! Faceți-vă cât mai bine datoria, față de Casa de Austria, fiecare în felul vostru.. Sper că m-ați înțeles, domnilor ! Și, mai ales, nu uitați deviza: "*Seid einig, einig, einig!*" - Fiți uniți, uniți, uniți !

Episcopul Bajtay (făcând semnul crucii spre Buccow): *Az Isten tanitsa Kegyelmeteket!* Dumnezeu să vă povățuiască!

Buccow: Am să vă dăruiesc o Transilvanie catolică, Majestate !

(întorcându-se spre episcop, scoate, mai mult, un șuierat)

"*Wer zuletzt lacht, lacht am besten!*" Cine râde la urmă, râde mai bine!

(*Cei doi se înclină cu respect și ies pe dindărâtelea din cabinetul imperial.*)

Tabloul 17

(4 mai 1763. În tinda casei sale din satul Bichigiu, Tănase Todoran cântă domol din fluierul său de oțel. În ograda casei intră episcopul unit de Blaj, Petru Pavel Aron.)

Episcopul de Blaj: Bună ziua.

Tănase Todoran: Bună să vă fie inima, domnule. Cu ce vă pot ajuta ?

Episcopul de Blaj: Dumneata trebuie să fii Tănase Todoran.

Tănase Todoran: De unde știți ? ? ?

Episcopul de Blaj: După descriere și (luându-și o clipă fluierul din mână) după fluierul tău de oțel.
(îi înapoiază fluierul)

Tănase Todoran: Da, eu sunt Tănase Todoran.

Episcopul de Blaj: Atunci e nemaipomenit. Am nimerit exact la cine trebuia. Adică la dumneata.

Tănase Todoran: Da' cine sunteți Dumneavoastră, dacă nu e cu supărare? Nu păreți a fi de pe aici, din apropiere.

Episcopul de Blaj: Ei, și dumneata ... Ca și cum Blajul ar fi la capătul lumii față de Năsăud și nu ne-am mai cunoaște.

Tănase Todoran: Se poate întâmpla una ca asta. Eu când am fost cătană împărătească am avut un ortac neamț care nu-și cunoștea vecinul. Orice se poate întâmpla pe lumea asta. Orice. Nu mă mai miră nimic.

Episcopul de Blaj: Eu sunt episcopul Petru Pavel Aron.

Tănase Todoran: De la Blaj ?

Episcopul de Blaj: De la Blaj.

145 ani de la proclamarea Independenței României

(după o pauză)

Cred că ai auzit de mine ?

Tănase Todoran (*schimbare de ton și adresare vădite*): Fătul meu, dacă ești de la Blaj și împărăteasa ți-a dat domeniu ,du-te acolo și stai liniștit, nu ne tulbura pe noi, în credința noastră.

Episcopul de Blaj: În care credință, bade Todoran ?

Tănase Todoran: În credința noastră grecească ,ortodoxă, *schismatică*, cum îi ziceți voi, uniții și catolicii.

(*Cu duritate.*)

Îți cerem să ne despăgubești pentru pagubele ce ni le-ai provocat prin vizitațiunile dumitale, când ai prădat bisericile și ai luat antimisele.

Ce fel de vlădica ești dumneata ? Dușman al legii pe care cauți să o nimicești,ca împărații păgâni ? Asta ai fost și încă mai ești !Ai trădat.

Episcopul de Blaj: Pe cine am trădat, bade Todoran?

Tănase Todoran: Cum pe cine ? Toată lumea din satul ăsta știe. Ai trădat pe vlădica Inochentie Micu Klein care și-a dat seama de greșeala sa. De ce nu respecti credința lui de pe urmă ?

Episcopul de Blaj: Care credință, bade Todoran ? Hai să ne lămurim, aici ,acasă la tine. Credința românilor din Ardeal nu poate fi decât una.

Tănase Todoran: Care anume ?

Episcopul de Blaj: Credința în religia unită cu mama noastră .

Tănase Todoran: Cu mama noastră ? Care mamă ?

Episcopul de Blaj: Cu mama noastră ... cu Roma.

Tănase Todoran: Roma !?!

Episcopul de Blaj: Da, cu Roma,capitala lumii,binecuvântatul loc unde a fost răstignit sfântul Petru și unde i s-a tăiat capul sfântului Pavel, în aceeași zi. Locul unde Columna lui Traian ne arată cine suntem noi, românii de azi și de ieri. Și , mai ales, de mâine. Locul unde s-a înălțat marea biserică catolică .Știi ce înseamnă „catolică”?

Tănase Todoran: Ba bine că nu..

Episcopul de Blaj: „ Catolică” înseamnă universală. Adică o religie care se întinde peste tot pământul și care va birui lumea.

Tănase Todoran: Care lume ? Asta, poate.

Cea de dincolo,nu știu.

Episcopul de Blaj: Bade Todorane, nu te fă că nu știi. Tu nu ești un om prost, ai umblat prin lume mai mult decât mine,ai carte, ai școala vieții, ai slujit pe tatăl împărătesei și apoi pe domnul Moldovei,ai fost și la Paris și la Viana ... Tu nu vezi, bade Todorane , care e mersul lumii ?

Tănase Todoran (*uimit*): Și care e mersul lumii, mă rog ?

Episcopul de Blaj:Bade Todorane, mersul lumii ar fi cam acesta: că noi, românii, eu și dumneata, trebuie să avem un rost, nu să fim ai nimănui, cum suntem acuma. Suntem , din păcate, prea slabi, pentru a ne permite să fim numai de capul nostru.

Noi, românii din Ardeal trebuie să fim cu ochii spre Apus, dacă nu vrem să apunem de tot.

Să fim cu ochii spre Viana, cetatea cea mare a împăraților romano-germani și spre Roma, de unde ne vine marea noastră putere și chemare: credința catolică, împărtășită de atâtea și atâtea națiuni și popoare mari și civilizate, cu atâtea milioane de oameni.

Iar noi ce să facem acum ? Nu s-au bătut calvinii pentru sufletele noastre să ni le cucerească ? S-au bătut . Nu au reușit , pentru că ei sunt adevărații schismatici, ei sunt cei care s-au rupt de credința catolică și și-au permis libertăți primejdioase și coruptoare. Noi nu am îmbrățișat credința calvinilor și bine am făcut. Dumnezeu ne-a păstrat curați pentru credința cea mare, puternică și adevărată, credința catolică, cea care a smuls mormântul Mântuitorului din mâinile păgânilor.

145 ani de la proclamarea Independenței României

La fel și Viana, după ce i-a alungat pe turci din Ardeal, ne-a întins mâna, nouă, românilor, nouă, celor năpăstuiți de unguri, de sași și de secui. Noi, bade Todorane, noi, nu suntem în rândul neamurilor din Ardeal

Tănase Todoran(*mohorât*): Asta o știu și eu.

Episcopul de Blaj: Sunt numai trei nații recunoscute și numai patru religii acceptate. Astea sunt cele șapte păcate capitale ale Ardealului. Dar credința noastră, a românilor, care suntem cei mai mulți, unde-i oare? Nicăieri! Ca și cum nu am exista pe acest pământ! Dreptate –i asta, bade Todorane?

Tănase Todoran: Nu.

Episcopul de Blaj: Și, dintr-o dată a venit Viana prin împărații ei și acum prin împărăteasa cea înțeleaptă și credincioasă și toți ne-au spus așa: „*Veniți de vă faceți catolici și veți avea omenie, veți avea școli, veți avea biserici, veți avea bogăție, veți avea putere, cei ce se înscriu ca grăniceri să treacă la uniții cu Roma, veți ieși cu mândrie în rândul lumii!*”

Tănase Todoran: Cu mândrie ai zis? Păi, mândria nu-i bună deloc. Mândria e un păcat.

Episcopul de Blaj: „*Superbia*” e un păcat. Dar mândria simplă, atât de firească de a aparține religiei creștine și catolice nu e un păcat. Și noi românii suntem, oameni, nu suntem niște fiare sălbatice, cum ne-au făcut dușmanii noștri.

Tănase Todoran; Eu te înțeleg foarte bine, dar noi, românii nu ne-am născut catolici.

Episcopul de Blaj: Asta nu are absolut nici o importanță. Nu ai auzit de cea mai mare și dumnezeiască minune, mai presus de fire, aceea de a te naște pentru a doua oară întru Hristos? De nașterea sufletului nemuritor, nu a bietului trup trecător?

Tănase Todoran: Eu cred ca a-ți schimba religia cu care te-ai născut este ca și cum ți-ai schimba mama. Poți să-ți schimbi mama? Nu. Poți s-o dai pe mama ta cea bună, care te-a născut și crescut cu atâta grijă și iubire, pe alta mai mândră, mai tare, dar străină și mașteră?

Episcopul de Blaj: Bade Todorane, exagerezi cu comparația asta nepotrivită între mame. Religia ortodoxă și cea unită nu se deosebesc între ele decât prin câteva mărunțișuri: *azima catolică* în loc de prescura ortodoxă, *Purgatoriul* catolic care oferă îndreptare sufletului omului, nu ca la ortodocși unde exista doar iadul și raiul, *Filioque*, adică convingerea că duhul vine și de la Fiul și nu numai de la Tatăl ceresc și *primatul Papei*.

Tănase Todoran(*luând Biblia în mână*): Sfântul Evanghelist Ioan a spus că *Duhul Sfânt purcede de la Tatăl* și este trimis în lume prin Fiul Său; *Hristos a frânt pâine dospită*, nu azimă, iar *Purgatoriul este un basm grecesc* de care Mântuitorul nu a pomenit nimic în Evanghelia sa. Iar pe Papa de la Roma, voi, catolicii, l-ați făcut zeu, întocmai ca păgânii...

Episcopul de Blaj: Sunt alte interpretări și alte puncte de vedere care nu trebuie privite la modul absolut. Nu are nici un rost să destrămăm un neam întreg, neamul nostru, de origine latină, pentru atât de mărunte pricini. Asta ar însemna să nu vedem marea și frumoasa pădure a credinței noastre, din cauza câtorva arbuști uscați care zgârâie nu știu ce orgolii de teoreticieni catolici și ortodocși.

Care să fie aceste mărunțișuri, bade Todorane? Le știu numai popii în altarele lor, nu și lumea adunată la biserică. Lasă să-și sfărâme capetele, învățații, cu aceste osebiri mărunte, nu poporul cel drept credincios! Nici n-ar sta bine și nici n-ar fi sănătos să nu existe mici osebiri între ele. Câte degete are creștinul la o mână? Cinci. Însă nici unul nu se aseamănă cu celălalt. Cu toate acestea, omul lucrează cu mâna sa, ară, culege, sapă, taie lemne, ba chiar și face cruce după ce-și termină treaba taman cu degetele care nu se aseamănă între ele. Ce-ar fi să se răzgândească degetele între ele? Nu ar fi cea mai mare nebunie?

Nu pot să despartă în două părți neamul românesc cele patru puncturi de o atât de mică deosebire între ortodocși și uniți.

Tănase Todoran: Uneori, pe oameni îi poate deosebi și un singur punct. Un punct de vedere. Nu mai zic de cele patru puncturi mai mari decât Muntele Rodnei de coala. Unul crede una, altul crede alta.

145 ani de la proclamarea Independenței României

Episcopul de Blaj: Trebuie ca toți românii să credem numai una. Să fim uniți în credință, bade Todorane. Știi ce au spus consilierii Curții imperiale de la Viena ?

Tănase Todoran: Nu.

Episcopul de Blaj: Au spus-o cu gura lor: „Nu există în Ardeal români ortodocși.” De ce au spus asta oare ? Pentru că românii ortodocși, deși există, sunt atât de neînsemnați, încât nu se văd deloc de la Viana.

Atunci ca să se poată vedea nu numai din Viana, ci din oricare loc al Europei, din 1698, tot poporul românesc din Ardeal s-a unit. Ca să iasă cu fruntea la lumină, nu să fie ținut în întunecul cel mai adânc de către unguri, sași și secui.

Noi suntem cei care ar trebui să ne mândrim. Noi, greco-catolicii, dar și ortodocșii pentru că suntem din stirpe latină, noi ne tragem de la Roma, noi vorbim aici în Ardeal o latină populară de ne înțelegem, aproape fără probleme, cu italienii, frații noștri, supușii Romei, de ce nu am fi uniți cu toții ? De ce nu am fi de religie catolică, bade Todorane ? De ce să disprețuim sfânta unire care ne-a dat școli, biserici, cinste în rândul națiilor lumii acestea ? De ce ?

Tănase Todoran: De ce ? Pentru că religia cu care te-ai născut dumneata, nu o poți schimba. Cum nu-ți mai poți schimba pielea, fără să nu dai ortul popii. Asta-i, părinte, cel puțin, părerea mea. Ascultă-mă bine, că mi-ai putea fi prunc și multe am văzut și am pățit eu la viața mea. Am umblat în lumea întreagă, dar m-am întors în satul în care m-am născut. Și știi de ce ?

(cu o voce tremurândă)

„Nu poți învia din morți decât în pământul patriei!” Asta a spus-o chiar vladica vostru Inochente Micu Klein. De ce nu vă duceți la Roma unde a fost înmormântat și să-l aduceți acasă ? Să poată învia și el ! Nu a fost el episcopul vostru ! ? N-are dreptul la înviere ? Dar nu la Roma...

Episcopul de Blaj: La Roma...

Tănase Todoran: Roma, Roma, îmi umpli capul cu Roma !

Dacă-i pe așa, atunci, noi, românii avem două Rome, nu una. Cea de a doua Romă este Constantinopolul lui Constantin cel Mare, fondat la 330 după Hristos, după ce prima Romă s-a prăbușit sub barbari. Deci, și eu mă trag de la Roma, de la a doua Romă, mai precis. Cât privește situațiunea din Ardeal, o știi prea bine.

Aici au fost și sunt patru religii recunoscute: catolică, luterană, calvină și unitariană.

Cea dintâi, iartă-mă, că ți-o spun de la obraz, a fost cea mai slabă. Dar a venit Viana s-o întărească.

Cum ? Aici e problema ! Nu a venit să ia din rândurile luteranilor, calvinilor și unitarienilor, ci din rândurile noastre.

De ce ? Pentru că suntem noi latini ? Nu. Ci pentru că noi suntem mai amărâți, deși suntem mai mulți și nu suntem organizați. Suntem ai nimănui, bine grăiesc ? Așa-i ?

Și ne-au momit cu onoruri, scutiri, cinstiri de tot felul și ne-au mai ușurat din greutatea dărilor și contribuțiilor.

Da, dar de aste scutiri se bucură numai popii uniți, nu poporul de rând. Austriecii ne-au înșelat, pe noi, pe cei mulți... Dar înșelându-ne, s-au înșelat pe ei înșiși. Sunt acum înșelători înșelați – „Betrogene Betruger”... Pentru că ne-au pierdut...

Dar nici pe popii uniți nu îi invidiez, dacă stau bine să mă gândesc. Au ei multe dezamăgiri în suflete, numai ei știu. Actul acela de uniație a fost o mare trădare de neam. Pentru că, la urma urmei, numai politica de la Viana și credința în câștig ușor a popilor uniți nu pot să dea naștere la o nouă credință puternică, adâncă, adevărată, fremătând de iubire creștinească... Și mă-ntorc și iar zic: actul acela de uniație a fost o trădare atât de mare încât nici Dunărea laolaltă cu Nilul Egiptului nu poate să o umple...

Episcopul de Blaj : De ce, bade Todorane ?

145 ani de la proclamarea Independenței României

Tănase Todoran: Pentru că vlădica Atanasie a uitat făgăduințele de la București, l-a uitat și pe mitropolitul Dosoftei și pe vodă Brâncoveanu și a trimis circulara sa către popii nelămuriți încă, să treacă la unire fără a li se explica nimic. Nimic, nimic, nimic ! S-au găsit doar 38 de protopopi care să semneze uniația, că nu există nici în Ardeal pădure fără uscături.

Episcopul de Blaj : Și n-a făcut bine episcopul nostru Atanasie că a înălțat neamul românesc din negura în care zăcea de atâtea veacuri ? Împăratul Leopold , în anul următor , 1699,a și semnat diploma solemnă a unirii și a scutit preoțimea noastră de robota dobitocească.

Tănase Todoran: Dar popimea unită nu este însuși poporul românesc din Ardeal.Iar Atanasie a învățat la școala calvinilor pe care i- a trădat. Și apoi a trădat și poporul românesc... Iar cine trădează o dată...De aceea repet: popimea unită nu este însuși poporul român din Ardeal...

Episcopul de Blaj: Ei, bade, Todorane, este și nu este, mai mult este decât nu este, pentru că țărani se strâng în jurul preoților ca și pui după o cloșcă. Nu-i așa? Poporul nu se poate ridica decât prin învățătura Sfintei Scripturi din biserici și prin învățătura din școli. Unde pruncii noștri să poată învăța românește, nu ungurește sau nemțește sau slavonește. La asta nu te-ai gândit , bade Todoran ?De ce n- au pierit hoardele ungare la anul looo după Hristos? Pentru că au fost creștinați și ajutați de Papa de la Roma. Dacă nu era unirea cu Roma și cu Viena, poate că și noi, românii din Ardeal, am fi pierit cu totul.

Tănase Todoran: Dacă n-am dispărut noi pe vremea năvălirilor păgânești de atâtea sute de ani, cum să fi pierit doar de câțeva vreme? De la 1700 încoace, nu-s atât de mulți ani.

Nu am avut noi mitropoliții noștri ? Pe Ilie Iorest,Sava Brancovici,popa Lupu Șandru,pe episcopul din Maramureș, Iosif Stoica,n -am avut noi pe Pinteza Viteazul ? Hm ?

Și apoi, de ce vreți voi să ne faceți pe noi , uniți, aproape cu de-a sila ? „În privința credinței,nu trebuie să fie nici o constrângere”,așa glăsuiește chiar Coranul necredincioșilor în versetul 257.Asta am aflat în Moldova. Pentru că dincolo de munți, turcii nu s-au atins de credința fraților noștri munteni și moldoveni.

De ce Viana creștinească și nu păgânească îi obligă pe românii din Ardeal să treacă la uniație ? De ce ni s-a ascuns codicilul din actul de uniație și care suna în felul următor:”noi așa ne unim ca toată Legea noastră să stea pe loc”?

(tainic)

Știu toate lucrurile astea de la călugărul nostru Sofronie... Nu mă mai mir acum de vorba asta:” **Mai bine turbanul Profetului decât pălăria Cardinalului**”. De ce împăratul l- a silit pe Atanasie al vostru să- și țină de teolog pe lângă el un preot de rital latin? Aud ?

Bietul Atanasie ! S-a întors de la Viana cu un lanț de gât. Nu cu un lanț de fier, după cum ar fi meritat pe deplin, ci cu un lanț de aur și cu o cruce bătută în pietre scumpe cu chipul împăratului Leopold și s- a instalat chiar în biserica înălțată de Mihai Viteazul la Alba Iulia. Care, dacă ar ști, s- ar răsuci în mormânt...

(răsuflă adânc)

Și apoi, părinte episcop, să știi că popii dumitale au două fețe.

Episcopul de Blaj(atins): Adică ?

Tănase Todoran: Noi i-am dovedit mincinoși pe mulți dintre ei.

Episcopul de Blaj: Cum ?

Tănase Todoran: Se jură la catolici că ei țin de religiunea Majestății sale și că ei cred în unire și în cele patru puncturi, dar nouă, poporenilor, celor mulți și , cred ei, neștiutori, ne spun cu totul altceva.

Episcopul de Blaj: Ce anume ?

Tănase Todoran: Că ei nici nu cred și nici nu mărturisesc unirea cu Roma.

Episcopul de Blaj(se sufocă):

145 ani de la proclamarea Independenței României

Au zis ei așa ceva ? Să-mi dai nume, să-mi dai, rogu-te, un singur nume. Să-l afurisc dumineca viitoare în catedrala din Blaj. Să fie *anatema*.

Tănase Todoran: Dar de ce să dau eu nume ? Să-i dați afară pe bieții oameni din slujbă, să rămână muritori de foame ?

Lasă-i să mănânce și ei o pâine, ba nu, o ...cum spuneai, dumneata? O... *azimă*... Noi nu vrem decât să ne ținem de legea veche grecească, aceea pe care au întărit-o cei peste 300 de părinți de la Niceea și din care noi, românii din Ardeal, am fost smulși fără știința noastră...

Și nu ne mai necăji, părinte episcop. Știi, dumneata, că atunci când au venit credincioșii în urma călugărului nostru Sofronie de la Cioara, au ținut zălog pe nevasta unui funcționar public până nu eliberează pe ortodocșii din temniți ? Știi asta ?

Au spus oamenii atunci că vor cuceri Alba Iulia și așa au și strigat cu gura lor că i-am auzit: „*Vom face Blajul una cu pământul!*”

Însă au lăsat de izbeliște acest plan.. Dar știi din a cui cauză ?

Episcopul de Blaj: Nu.

Tănase Todoran: Din cauza lui.

Episcopul de Blaj: A cui ?

Tănase Todoran: A călugărului Sofronie. Călugărul nu vrea să învingă cu sabia și cu tunul ca generalul Adolf Buccow. După ce i- a fost distrus schitul, s- a ridicat la luptă contra uniației. El vrea să învingă cu cuvântul lui Dumnezeu, cel care a clădit lumea la începutul începuturilor. Și mai știi ceva? Că în august când au năvălit țărani mâniași asupra Blajului, au cerut pe prigonitorul lor...

(după o pauză)

Adică, pe dumneata !

Episcopul de Blaj(*își frământă mâinile*): Da, am trecut atunci prin primejdie de moarte Puțin a scăpat să nu mă ucidă lumea...

Tănase Todoran: Ei, ce să faci ? Cum ar zice neamțul: „*Heute rot, morgen tot*”, astăzi rumen, mâine mort...

Episcopul de Blaj: Așa a fost în trecut... Dar de atunci, multe s-au schimbat... Generalul Buccow ne apără acum cu t

(solemn și, dintr-o dată, imperativ)

Și eu vin în numele credincioșilor uniți și personal din partea generalului Buccow, în numele preaîndurătoarei noastre împărătese ca să-ți poruncesc să-mi predai de îndată cheile bisericii din satul Bichigiu pentru a putea sluji acolo..

(Cu imputare.)

De ce nu ai permis fiului tău muribund să ia sfânta cuminecătură de la un preot unit? De ce ?

Tănase Todoran: Pentru că pruncul meu s-a născut sub legea străveche, grecească, nu sub legea noastră unită. Iar dumneata nu ești decât un mărunț urmaș al lui Inochentie Micu Klein. Știi ce a spus, vlădica Inochentie ? A spus cu gura lui aceste cuvinte : „*Mai bine să piară toate ale lumii acestea, decât să-mi las poporul în veșnică servitute, clerul, pe mine și episcopii urmași în robia iezuiților*” ... Ai auzit ?

Episcopul de Blaj: Am auzit.

Tănase Todoran: Și ai mai auzit ce a spus părintele Sofronie ?

Episcopul de Blaj: Nu.

Tănase Todoran: Ne- a spus: „*Rămâneți ortodocși, abțineți- vă de la tulburări, nu refuzați dările spre Regină, DAR SUFLETUL PĂSTRAȚI- L PENTRU DUMNEZEU!*”

(cu hotărâre)

Nu pot să-ți dau aceste chei pentru că biserica este a noastră, a credincioșilor ortodocși, *schismatici*, cum spuneți voi, dar *schismatici* cum suntem, biserica rămâne cui a fost, adică a noastră Ea a fost ridicată de trei călugări și are o vechime de peste 260 de ani...

145 ani de la proclamarea Independenței României

Unde erați atunci voi, uniții ?

Episcopul de Blaj: Bade Todoran, mai gândește-te. N-ai să poți scăpa de furia generalului și armatei lui." *Kaiserlich und koniglich Wehrmacht*"...

Tănase Todoran: Apoi eu ce-am zis am zis. Vorba mea e vorbă, nu frunză în vânt. " *Ein Mann, ein Wort !!!*" Nu-ți dau cheile !

(amenințător)

Cred că ai înțeles !

(De afară încep să se audă strigăte furioase de săteni: „**Bade Todoran! Bade Todoran ! Dreptu-i că a venit la dumneata piscupul de la Blaj ca să ne ia biserica ? Apoi dacă-i așa, dă-l pe mâna noastră, să-l învățăm noi ce-i biserica !**”

Vocea diacului din Bichigiu: Eu l-am văzut cu ochii mei pe piscupul Pavel Aron în sat! Eminentissime ! Reverendissime ! Ilustrissime ! Excelentissime !

(Se aud din ce în ce mai tare , voci de țărani strigând pe diferite tonuri:”**Excelentissime ! Ilustrissime ! Ieși afară să te judecăm noi! Nu auzi ? Ilustrissime! Excelentissime !**” *”Azi vei simți azima mâniei noastre!*”

Episcopul de Blaj(tremurând): Vai de mine ! ”*Dies irae!*” Mi-a sunat ceasul !” *De profundis clamavi ad Te, Domine !*” *”Peccavi!”* Am păcătuit !!!

(îngenunchează)

”Pater noster, qui es in coelis,sanctificetur nomen Tuum,adveniat regnum Tuum,fiat voluntas Tua...”

Tănase Todoran(calm): Lasă latineasca acum ,părinte episcop.Că bichigenii nu s-au născut pe malul Tibrului, ci al Sălăuței ! Dar, pentru numele lui Dumnezeu...Ridică-te! Creștini români suntem! Urmează-mă !

(Iese pe furiș cu episcopul printr-o ușă din spatele casei și care dă spre grădina locuinței lui Todoran și spre pădure.)

Tabloul 18

(Flore,toboșarul satului Bichigiu apare de după un colț, bătând toba cu înverșunare și bucurie.)

Toboșarul: *Achtung! Achtung!* Atențiune ! Atențiune!

Se aduce la cunostința publică aici și acum că mâine va avea loc marea sărbătoare a depunerii jurământului militar de către 9 companii ale Regimentului 2 românesc de infanterie pe platoul zis „Mocirla” de lângă Salva în prezența distinsă și onorabilă a contelui general comandant Adolf Buccow,președinte al Guvernului principatului,a domnului comandant al regimentului 2 Românesc de infanterie de graniță Năsăud, locotenent colonel Georg Raschutz împreună cu ofițerii săi Hohn,Taubenthal,Fluck,

Sburlati,Taussaint, Ricord,Bouquier,Dittrichstein,Hambourg,Cosimelli,Schneider , Linden,Ehrenstein și Virazdi , a capelanului nostru Theodorus Năsăudeanul , a preasfinției sale Petru Pavel Aron, episcopul unit al Blajului, a protopopului unit de Năsăud, însoțiți de un mare sobor de preoți uniți.

Excelența sa, domnul comandant al trupelor din principatul nostru,contele general Adolf Buccow vă invită călduros să participați în număr cât mai mare la această aleasă sărbătoare a fiilor noștri care de mâine vor fi grăniceri și vor apăra cu vitejie granițele Imperiului!

(Bate iar toba ritmic și dispare după o streășină joasă a unei case)

Tabloul 19

(Aproape de vărsarea râului Sălăuța în Someșul Mare ,pe platoul zis”Mocirla” de lângă satul Salva unde este dislocat sediul Statului Major al Regimentului 2 Românesc de graniță în dimineața zilei de lo mai 1763. În spate se zărește un șir de munți tociți.În fața elegantei suite de ofițeri și preoți în frunte cu generalul comandant Adolf Nicolaus von Buccow și episcopul unit al Blajului se găsesc perfect aliniate două batalioane ale Regimentului 2 românesc de infanterie, dispuse în linie, alături de alte 8 companii ale Regimentului de dragoni, aduse special pentru această festivitate de la Năsăud și care depuseseră

145 ani de la proclamarea Independenței României

15

jurământul militar cu o zi înainte, fără nici un fel de incident. Grănicerii recruți sunt îmbrăcați cu sumane scurte, pantaloni strâmți, opinci obișnuite, sumane uniforme, prevăzute cu guler și mâneci, cămăși de postav alb, cravate roșii la gât și pălării negre. Mai la o parte, mulțimea civilă de țărani năsăudeni și de pe satele din apropiere, bărbați îmbrăcați în straie populare albe în frunte cu badea Tănase Todoran, Vasile Dumitru al popii din Mocod, Grigore din Zagra, Vasile Oichi din Telciu, alături de femei și chiar copii curioși).

Buccow: (spre ofițerii prezenți): Guten Tag ! Bună ziua , camarazi !

(spre tagma preotească):

Bună ziua, preasfinția voastră ! Bună ziua, cucernici părinți !

Episcopul de Blaj: Bună ziua, Excelență !

Ofițerii și preoții (într-un glas): Să ne trăiți, domnule comandant general !

Buccow (apropiindu-se de episcopul unit): Nu pareți a fi în apele Dumneavoastră, părinte . Nu vă plac festivitățile militare ?

Episcopul de Blaj (șovăind): Îmi plac, domnule general comandant. Cum să nu...

Buccow: Nu vă prefaceți, preasfinția voastră. Nu prea vă face plăcere să veniți pe aici .

Episcopul de Blaj: De ce ?

Buccow: Pentru că ... știți Dumneavoastră de ce ...

Episcopul de Blaj (se bâlbâie): Adică ?

Buccow: Agenții mei mi-au raportat că ați vrut să preluați biserica din satul Bichigiu, dar nu ați reușit. Biserica a fost închisă și un om din sat a refuzat să vă predea cheile. E adevărat ?

Episcopul de Blaj (plecând capul): Da, e adevărat, Excelență!

Buccow: De ce nu mi-ați cerut ajutorul ? Vă dădeam un pluton de dragoni să ocupați biserica. S-au mai întâmplat lucruri din astea în principat. Faceți slujba de sfințire și soldații păzeau biserica.

(oțârat)

Las' că o să-i înlânzesc eu pe potrivnicii Preasfinției voastre! Din 4500 de grăniceri, aproape 4000 trebuie să treacă în câteva luni de la schismaticii ortodocși la greco catolici... Veți avea o mulțime de credincioși ... Cu ajutorul Vienei...

Episcopul de Blaj: Să vă audă bunul Dumnezeu, Excelență!

Buccow (ieșind în fața trupelor de grăniceri în uniformă de gală): Bună ziua, grăniceri !

Soldații: Să trăiți, domnule comandant general !

Buccow: Această minunată zi de lo mai este cea mai frumoasă , vrednică și de neuitat zi a vieții voastre. Este ziua solemnă a depunerii sacralui jurământ militar!

(umflând vocea)

Este ziua când, întocmai marilor soldați ai Antichității, veți spune și voi: „Cum miles ero numquam mea arma foedabo”, adică pe românește: „Când voi ajunge soldat, niciodată nu îmi voi pângări armele”.

Voi nu sunteți soldați ai Imperiului Roman, dar sunteți grăniceri ai Sfântului Imperiu Romano-German .

Voi, de acum înainte, veți apăra granițele Imperiului în această parte a Europei. De acum veți fi infanteriști și călăreți în "kaiserlich und koniglich Wehrmacht" !

Țăranul ardelean nu va mai fi țăran, ci "Grenzer"- GRĂNICER! "Im Frieden und im Kriege!" "La pace și la război !"

Episcopul de Blaj (înfiorat de emoție, către suita sa de preoți): Frumos mai cuvântează generalul !

(Se aud murmure de aprobare din partea ofițerilor austrieci: „Ja, jawohl!” și exclamații de uimire ale protopopului de la Năsăud și preoților uniți: „Minunată cuvântare! Ce mare orator este generalul nostru!”)

Buccow: Peste trei zile, exact peste trei zile, este ziua împărătesei noastre. Este o împărăteasă cu suflet mare, cu minte înțeleaptă, credincioasă, tolerantă , față de supușii săi, o crăiasă iluminată în toate augustele însușiri omenești oferite de marele și bunul Dumnezeu. Ea a impus școala peste tot și a

145 ani de la proclamarea Independenței României

poruncit prin Decret imperial ca tot poporul să trimită copiii la școală ca să învețe carte. Nicăieri nu se mai învață carte ca în imperiul nostru!

Tot craiasa noastră a obligat pe fiecare arhiduce de la Curtea Vienei să învețe o meserie și a redus numărul de sărbători inutile. "Ora et labora!" Roagă-te și muncește! Așa ne spune Majestatea sa. Ea este cea mai populară și cea mai iubită împărăteasă din Europa.

Deviza sub care cârmuiește împărăteasa noastră este „*Justitia et Clementia*”, adică „Dreptate și Clementă”.

Tănase Todoran(*către ai săi*): Nu zicem ba, dar nouă de ce nu ne-a dat împărăteasa **Patenta** cu drepturile noastre, ale grănicerilor și ale țăranilor de aici? Și de ce – i silește pe feciorii noștri care trec la grăniceri să se lepede de legea strămoșească? De ce?

Vasile din Mocod: Apoi, asta-i așa, bade Todoran!

Buccow: Pe când împărăteasa noastră, arhiducesă a Austriei, regină a Boemiei și Ungariei, mare principesă a Transilvaniei își va sărbători la Palatul Schonbrunn ziua sa de naștere, eu îi voi duce mesajul vostru de credință și de supunere în slujba de grăniceri ai Împărăției, de apărători loiali ai unei Transilvanii catolice!

Grigore din Zagra: Ce bine ar fi ca tocmai de ziua ei de naștere, împărăteasa să ne dea **Patenta**! Ce ziceți, fraților? Că de când tot așteptăm... Și noi tot plătim dări și impozite la magistratul sășesc din Bistrița, chiar dacă feciorii noștri sunt grăniceri...

Buccow: Să începem ceremonia oficială de depunere a sacrului jurământ militar.

(*înaltă vocea*)

Achtung! Atențiune! Drepti! Pentru depunerea jurământului militar, prezentați arm'!!!

Rostiți acum după mine: "Jurăm credință veșnică crăiesei noastre Maria Tereza..."

Soldații (*aliniați*): "Jurăm credință veșnică crăiesei noastre Maria Tereza..."

Buccow: „Jurăm să servim „*zu Land und zu Wasser*”, „pe apă și pe pământ” și să mergem oriunde ne va ordona regina...”

Tănase Todoran(*strigă tare spre general*): Cum, adică, să servim „*zu Land und zu Wasser*”, „pe apă și pe pământ” și să mergem oriunde ne va ordona regina?

Ieri, la Năsăud, trupa de soldați nu a jurat cu aceste cuvinte: „*zu Land und zu Wasser*”! Am fost acolo și am auzit...

De ce îi puneți acum, domnule general, să jure „*zu Land und zu Wasser*”, altfel decât a fost ieri la Năsăud?

(*Se aude un murmur, la început nedeslușit, apoi din ce în ce mai tare în rândurile soldaților grăniceri*)

Buccow: Ce se întâmplă acolo? Ce n-ați înțeles, soldați? Am să repet a doua oară: „Jurăm să servim pe apă și pe pământ...” „*Zu land und zu Wasser*”...

Grigore din Zagra (*nedumerit*): Adică să se ducă feciorii noștri unde și- a nșarcat mutu iapa, fără de **Patenta** împărătească?!

Vasile din Telciu: Să -și lase oasele pe aiurea și să nu capete nici un drept?

Vasile din Mocod: Frați grăniceri, nu mai depuneți nici un jurământ!

(*Murmurul de nemulțumire al soldaților crește și mai mult*)

Buccow (*nervos*): Ce se întâmplă cu credincioșii Dumneavoastră, preasfinte episcop? Aduceți-i la ascultare, vorbiți-le pe limba lor!

Episcopul de Blaj(*strigă spre soldați și public*): Oameni buni! Oameni buni! Faceți liniște... Ascultați ce vă ordonă Excelența sa, domnul general comandant al armatei imperiale în principatul nostru.

Ce se întâmplă acolo, oameni buni? Nu rupeți rândurile!

(*neajutorat se întoarce către protopopul de Năsăud*)

145 ani de la proclamarea Independenței României

Părinte protopop, dumneata îți cunoști mai bine turma, du-te la credincioșii tăi și-i calmează, au turbat de tot, ne facem de râs în fața generalului comandant și a ofițerilor imperiali...

(Se aud vociferări care cresc ca un vuiet de mare. Apoi, brusc se face liniște și în fața trupelor de grăniceri își face apariția badea Tănase Todoran, îmbrăcat de sărbătoare, în straie albe)

Buccow(*uluit de surpriză*): Cine-i moșul ăsta ? Preasfinte episcop, cine este individul ăsta ?... Cum de a îndrăsnit să iasă, fără autorizație, în fața trupelor mele? Îl cunoști ?

Episcopul de Blaj: Da, este badea Tănase Todoran din Bichigiu, cel care nu m-a lăsat să intru în biserica din sat.

Tănase Todoran(*strigă tare*): Oameni buni! Oameni buni ! Ascultați-mă bine! De doi ani mai suntem cătane, adecă grăniceri și carte n-am căpătat de la înalta împărăteasă că suntem oameni liberi.

Ne-au scris iobagi, dăm dare, facem slujbe cătânești, copiii noștri vor merge până la marginile pământului să-și verse sângele. Dar pentru ce ? Ca să fim robi ? Să n-avem nici un drept? Copiii noștri să fie tot proști ? Ori vor învăța ceva? Ori ba ?

(Înălțând brațele spre cer)

Așa nu vom purta armele, ca și sfânta lege să ne-o ciufulească tisturile.

(Înșfacă pușca unui soldat grănicer din fața lui și o aruncă la pământ)

Jos cu armele! *Die Waffen nieder !*

(Îndreptând degetul arătător spre ofițeri)

Alungați afară păgânii dintre hotarele noastre !

(spre grupul de țărani și spre soldați)

Auziți, creștini, numai atunci vom sluji, când vom vedea carte de la înalta împărăteasă, unde-s întărite drepturile noastre! Până atunci, nu ! O dată cu capul !

(amenințând cu pumnii goi pe generalul Buccow)

Ce dă gubernia și cancelaria din Beciu e nimica ! Is minciuni goale ! De azi până mâine!

(Se aud de peste tot voci de încurajare din partea țăranilor și soldaților grăniceri:

„Asta așa-i ! De ce să mergem până la marginile pământului, dacă nu ne dă patenta împărăteasă?! De doi ani de zile nu s-a făcut nimic pentru noi ! Iacă, nu mai merem ! Să ne dea patenta împărătească!” **„Nu mai vrem să fim soldați ca să plătim și dajdie și bir ca iobagii și să ne și pierdem legea strămoșească!”** Apoi începe, treptat, să se audă zgomotul puștilor aruncate unele peste altele)

Vasile din Mocod: Pe ei fraților!

Grigore din Zagra: Să nu-i lăsăm să scape !

Vasile din Telciu:: Vreau să simtă mânia noastră! Și generalul și piscupul de la Blaj care a vrut să ne ia biserica pe nedrept! Pe ei, fraților ! Stai, pe loc generale!

Vasile din Mocod: Stai pe loc, serenissime și ilustrissime piscup de Blaj !

Diacul din Bichigiu: Să-l prindem pe generalul Adolf Buccow și să-l trimitem ca sol la Viana cu scrisoarea noastră către împărăteasă. Ca să ne dea **Patenta** ! Chiar acum !

(Un „Huooo!” formidabil se ridică din rândurile soldaților grăniceri. Apoi , lovitură de pumn, îmbrânceli, țipete și tropot de cai în galop).

Tabloul 2o

(La palatul din Schonbrunn e mare sărbătoare. Se aniversează cu mare pompă ziua de naștere a împărătesei Maria Tereza. Aceasta este îmbrăcată în costumul de mare ceremonie, ținuta spaniolă a Habsburgilor, rochia fiind din brocart aurit cu cravată și manșete în dantelă de Bruxelles. Maria Tereza, alintată „Resl” de către soțul ei, Franz Stephan de Lorena, mare duce de Toscana, se află în sala de ceremonii, având pe perete un tablou uriaș care o reprezintă pe împărăteasă ca fiind „prima doamnă a Europei . Apare generalul Buccow cu capul înfășurat în cârpe albe.)

145 ani de la proclamarea Independenței României

Maria Tereza(*fericită, radioasă*): Dar ce-ai pățit dragul meu general?

(*începe să râdă*)

Te-ai încăierat cumva în duel pentru vreo femeie? Te-aș felicita în mod sincer pentru asta. "Wein, Weib und Gesang"- vinul, femeia și cântecul... Nimic mai romantic decât un general îndrăgostit ! Te-ai amoretat de vreo fetișcană de valah din principatul transilvan și ești gelos ? Nimic mai rău decât gelozia. "Eifersucht ist eine Leidenschaft, die mit Eifer sucht, was Leiden schafft !" Acest joc de cuvinte nu este numai un model izbutit în istoria calamburului și al cărui autor este pastorul nostru Schleiermacher, ci exprimă și o bizară realitate : " gelozia este o patimă care caută cu tot dinadinsul motive de suferință..."

(*grijulie*)

Să trimit după medicul Curții să-ți schimbe bandajul ăsta oribil ? Parcă ai fi după bătălia de la Torgau. Ce -ai pățit, dragul meu ?

Buccow: Este o întregă poveste, Majestatea voastră. Înainte însă de a trece la subiect, permiteți-mi să vă urez „*ab imo pectore*” un călduros „La Mulți Ani !”

Maria Tereza (*râde*): La mulți ani ?! Ce urare ciudată, generale! O femeie, fie ea și împărăteasă, nu vrea să aibă mai mulți ani. Vrea să aibă mai puțini ani ! Nu-i așa ?

(*suspinând*)

Dar ce să faci ? Anii trec, copiii cresc tot mai mari, prin ei ne dăm seama că îmbătrânim și că trebuie să le facem un rost. Până mai putem... La mulți copii de-ai mei deja am găsit. A propoz: știi cum sunt bârfită la curțile apusene?

Buccow: Da, majestate. Vi se spune, iertați-mă, „*soacra Europei*”.

Maria Tereza: Da, mi se spune „*soacra Europei*”. De ce ți-ai cerut iertare ? Crezi că aceste cuvinte mă jignesc ? Dimpotrivă, porecla aceasta este un titlu de mare noblețe. Sunt „*soacra Europei*” doar , pentru mulți din acei care văd cu neascunsă gelozie cum îmi pun copii pe tronuri.

Dar câte nu se mai zvonesc despre mine? Că-mi plac ofițerii și nu numai... Gura lumii-i tare păcătoasă, generale. "Ich bin besser als mein Ruf..." "Sunt mai bună decât îmi e reputația..." Așa răspundea Maria Stuart calomniatorilor ei...

Șezi și povestește-mi: ce-ai pățit în principatul transilvan de vii la sărbătoarea mea în halul ăsta ?

Buccow: Știți că am promis că de ziua Majestății voastre am să vă aduc un mare cadou.

Maria Tereza: Da, îmi amintesc. Cadoul este Transilvania catolică. Ei ? Tu știi că de onomastica mea, pe 15 octombrie 1756, feldmareșalul locotenent Hadik, mi-a dăruit orașul Berlin. Pentru câtăva vreme, desigur. Sper că nu ești mai prejos decât Hadik !

Buccow(*cu capul în pământ*): "Zwischen uns sei Wahrheit", cum zice poetul. "Între noi să fie adevărul". Nu am reușit, Majestatea voastră.

Maria Tereza(*cade pe un fotoliu*): Nu se poate, generale ! Ce s-a întâmplat ?

Buccow: Eu sunt soldat, nu diplomat. Eu spun adevărul, oricât de crud ar fi el.

(*sfârșit*)

O singură clipă poate să schimbe o lume întreagă, dar mite un biet principat ardelean !

Maria Tereza(*aspră, presimțind ceva rău*): Ce vrei să spui, generale?

Buccow: Chiar înainte de ziua Majestății voastre, grănicerii de la Năsăud trebuiau să depună jurământul militar.

(*cu glasul stins*)

Nu s-a mai întâmplat asta.

Maria Tereza(*sare în picioare indignată*): Cum?

Buccow: Un țăran bătrân a ieșit în fața trupelor, incitându-i la nesupunere și la revoltă.

Maria Tereza: Generale, te-am prevenit să fii cu mare băgare de seamă.

145 ani de la proclamarea Independenței României

Buccow: Am fost foarte atent. Cine să bănuiască ,cine? ca un biet bătrân...Pe urmă am fost informat că nu este un simplu țăran neinstruit... A fost soldat în” *kaiserlich und koniglich Wehrmacht*”, a servit patria... Acum , se pare, că îi servește numai pe ai lui... A strigat în fața trupelor ” Jos armele !” - *”Die Waffen nieder !”*

Maria Tereza: Știa nemțește !?!

Buccow: Da. Mi- a spus episcopul de Blaj. Am mai aflat că din țeava puștii de soldat imperial și -a făurit un fluier de oțel – *”ein Stahlener Pfeife”*- din care cântă în târguri, intrând cu oamenii în vorbă.Fluierul de oțel a devenit un semn de recunoaștere al bătrânului soldat în tot târgul Năsăudului... Îl cheamă **Tănase Todoran**. Dar nu a fost singurul care s -a răzvrătit. Am aflat că au fost 19 răsculați: 2 din Bichigiu, 2 din Mocod, 3 din Zagra, 1 din Poienile Zagrei, 5 din Telciu, 2 din Rodna, 1 din Runcu Salvei, 1 din Aluniș, 1 din Năsăud și 1 din Sângeorz.

Maria Tereza(*scotocind după hârtii într-un scrin*): Consiliul de Stat de la Viena te-a prevenit să nu forțezi pe grănicerii români să treacă la uniți . Mulți supuși de –ai noștri au emigrat la sud de Carpați, în Valahia, așa cum a fost cazul celor din Jina, Săliște, Tălmăciu și Drăguș. Consilierii mei mi-au dezvăluit un lucru absolut cutremurător: 45o8 familii românești au plecat anul trecut și anul ăsta în Moldova și în Valahia...

Cei mai mulți- din motive religioase. Ce –i de făcut , generale ?

Așa riscăm să –i pierdem pe toți supușii români din Ardeal . Sunt cei mai săraci,dar mai numeroși , contribuabili.Cine plătește dările ?

(*nemulțumită*)

Apoi mi s-a mai raportat că ofițerii tăi sunt străini-„*auslander*,- și că își exprimă cu glas tare și direct repulsiunea față de datinile religioase ale românilor . Vinovați sunt mai ales subordonații tăi Georg Raschutz și Johann Dambrowka care i-au băgat pe grăniceri în carcera militară.

(*examinându-l cu atenție la cap*)

Numai tu ai fost bătut, generale ?

Buccow: Au mai fost bătuți și protopopul unit de Năsăud,împreună cu preotul Dumitru , tot din Năsăud..

Maria Tereza: Au fost bătuți prelații noștri uniți ?

Buccow: Asta încă nu-i cel mai rău lucru. Însă ...

(*începe să tremure*)

Maria tereza: Ce este , generale ? De ce tremuri ?

Buccow: Pentru că mă înspăimântă amintirea zilei de depunere a jurământului militar...Pentru că...

(*cu o voce stinsă*)

Au fost uciși chiar doi dragoni de la cazarmă de la Năsăud.

Maria Tereza (*îngrozită*): Au fost uciși, generale ?

Buccow(*dă din cap*): Da, majestate. Eu și episcopul unit de Blaj, preasfinția sa Petru Pavel Aron, abia am scăpat cu fuga din fața gloatei mânioase.

Vizitiul s-a înecat în apa Someșului A fost o adevărată teroare valahă,cum rar mi-a fost dat să văd. Însemnele armatei imperiale au fost umilite. Ce să mă fac, Majestate ?Oare bătrânul acela,pe nume **Tănase Todoran**, nu este omul sașilor din Bistrița care se opun din răspuțeri militarizării graniței ? Oare nu este marioneta magnaților unguri?

Maria Tereza:Este de datoria ta să afli. Îți dau mână liberă, generale, să conduci ancheta și să- l pedepsești...Doar nu s-a desființat încă draconicul ” *Codex Theresianum.*” De ziua mea sunt generoasă: îți dau toată libertatea de a acționa.Acționează !

(*solemnă ,aproape marțială*)

145 ani de la proclamarea Independenței României

Se pare că vei inaugura , prima tragere , generale Buccow...

Buccow(mirat): Prima tragere ?! Cu tunul ? Dar am tras deja ! Și nu o singură dată ... *Einmal ist keinmal !*

Maria Tereza: Prima tragere... mein General, dar nu cu tunul,ci...

(după un moment apăsător de tăcere și tensiune)

prima tragere pe roată a unui răzvrătit valah din principatul Transilvaniei. De ce nu,la urma urmei ? "Codex Theresianum" este încă în vigoare.Să trecem de la teorie la practică ! "Ubung macht den Meister !" Exercițiul îl face pe meșter !

Buccow: Majestate, blazonul mânjit al armatei imperiale nu se spală cu apă din Sălăuța sau Someș.

Maria Tereza: Știu, generale ! Întoarce-te degrabă în principat și fă ordine ! M-ai înțeles ? *Ordnung, Ordnung, Ordnung !!!*

Buccow(pocnește călcâiele): Am înțeles, Înălțimea voastră!

(se retrage respectuos pe dindăratelea)

Tabloul 21

(Flore, toboșarul satului din Bichigiu apare de după colțul unei case)

Toboșarul: *Achtung! Achtung ! Atențiune ! Atențiune! Se aduce la cunoștință tuturor!*

(scoate o hârtie cu pecete de pe care citește)

Dau cetire sentinței de condamnare a celor vinovați de tumult și răscoală ,sentița publicată în fața cvartirului din Bistrița a domnului colonel baron Schroder ,sentița ordonată de către generalul de cavalerie comandant Adolf Buccow. Iată, cum sună:

1.Todoran a lui Dănilă din Bichigiu de 12o de ani să fie frânt cu roata de sus în jos ,iar capul lui să fie legat (geflachten) de o roată

pentru că a reținut pe oameni de la unire și de la înrolarea (Ampliecierung) în statutul militar grăniceresc, precum și pentru că , la cererea stăruitoare a fiului său muribund, n-a lăsat să-i ofere acestuia sfânta cuminecătură;

2.Vasile Dumitru a Popii, alias Vasoc din Mocod să fie trecut de la viață la moarte prin ștreang pentru rebeliune;

3.Manu Grigore din Zagra să fie spânzurat tot pentru aceeași crimă;

4.Vasile Oichi de la Telciu să fie pedepsit la fel.

Trupurile acestor criminali să fie lăsate neînmormântate pe locul de pierzare, ca pildă de groază pentru alții;

5.Ion Scuturici,6.Dumitru Scuturici,7.Miron Natul ,8. Dumitru Homei din Telciu,9.Apostol Moldovean,10.Petru Barzo din Rodna,11.Dambul Alexa,12. Ioan a Popii Petre din Zagra,13.Petre a Popii Nicolae din Bichigiu,14. Zinvel Vasile din Poieni,15.Iuon Anghelini din Runc,16. Ieremie Bucșa din Mocod,17.Finigar Samuilă din Găureni,18.Ioan Hant din Năsăud,19. Andrei Nicolae din Sângiorz:

Acestor 15 criminali încă li se citește sentința să fie spânzurați ,dar după publicare, sunt grațiați de la moarte și li se dictează pedeapsa:

să treacă de 1o ori în sus și de 1o ori în jos printre loviturile de vergi a 3oo de soldați".

(bate scurt toba)

Am zis !!!

(Bate iar toba, de data asta mai energic și mai îndelung și se retrage).

Tabloul 22

(În celula închisorii Garnizoanei din Năsăud sunt adunați pentru execuție: Tănase Todoran, Vasile Dumitru a Popii din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile Oichi din Telciu).

Tănase Todoran: În câte suntem astăzi, fraților ?

Vasile din Mocod: Stai să-l întreb pe temnicer!

145 ani de la proclamarea Independenței României

(Strigă tare printre gratii)

Rog ,spune-ne în ce zi suntem astăzi ?

Temnicerul: În 12 noiembrie, nenorocitul.

Tănase Todoran: Nu în 13 ? Și împărăteasa s-a născut într-o zi de 13, dacă nu mă înșel cumva.

Temnicerul (de dincolo de gratii): În câte s-a născut împărăteasa noastră ?

Tănase Todoran: După câte îmi aduc eu aminte ...în 13 mai.

Temnicerul: Eh, ea s-a născut într-o lună cu flori multe, voi veți muri chiar astăzi, într-o lună cu spini goi, aproape de dricul iernii.

Tănase Todoran (către ai săi) Mai țineți minte discursul generalului Buccow de astă primăvară ? Că de acolo mi-am adus aminte de ziua împărătesei. Mai țineți minte, fraților ?

Grigore din Zagra: Cum să nu?

(măimățărindu-l pe general)

„Peste trei zile este ziua împărătesei noastre...” Eh! Era lo mai...

Tănase Todoran: Ce zi frumoasă a fost ziua de lo mai ! Ce aliniați și drepți stăteau pruncii noștri de lo mai ! Mare zi a fost ziua de lo mai, mare zi... O mai fi vreodată o zi de lo mai cum a fost astă primăvară ?

(Scoate din sân fluierul de oțel și începe să cânte.)

Temnicerul (de dincolo de gratii): Este interzis cântatul în închisoare!

Tănase Todoran (cu blândețe): Dar nu cânt, omule, nu cânt din gură; suflu în fluier.

(strigând către ferestruica cu gratii)

Numai că nu e un fluier obișnuit. Este fluierul meu de oțel – „*meine Stahl Pfeife*”. L-am făcut din țeava puștii când am venit acasă din Moldova. Pentru că știi tu ce zice neamțul, temnicerule ?

Temnicerul : Ce zice?

Tănase Todoran: „*Weh dem Lande ,wo man nicht mehr singt!*”

Vasile din Telciu: Tălmăcește- ne și nouă, bade Todoran.

Tănase Todoran: „Vai de țara unde nu se mai cântă !”

Iar eu nu vreau ca țara noastră să fie o țară amărâtă! O țară nenorocită! Unde să nu se mai cânte!

(Începe din nou să cânte din fluierul de oțel, apoi, rând pe rând încep să cânte și ortacii săi din gură până când Tănase Todoran îi întrerupe)

Ce zi frumoasă a fost ziua de lo mai ! Cea mai frumoasă zi a vieții mele ! Va mai fi oare o zi la fel de frumoasă ca ziua aceea ?

Grigore din Zagra: Cine știe? O fi fost ea frumoasă, da' după ce ai grăit dumneata în fața companiilor de grăniceri, ce neorânduială a mai urmat! Și cum și-a luat generalul cel fudul și vorbăreț tălpășița cu piscupul de Blaj după el.

Tănase Todoran: Mi-e o așa milă de voi, oameni buni. Sunteți oameni tineri. Ați mai fi putut trăi încă multă vreme.

Vasile din Telciu: Și cum să trăim , bade Todoran ? Tot umiliți și năpăstuiți de domni ? Mai bine moartea! Te chinui o clipă, nu toată viața.

Vasile din Mocod (îngândurat): Am făcut oare bine că ne-am răzvrătit, bade Todoran ? Oare murim pentru o cauză bună ? La urma urmei , oare nu suntem niște răzvrățiți de rând ?

Vasile din Telciu: Nu. Ne -am răzvrătit pentru că nu am primit **Patenta** cu drepturile noastre...

Grigore din Zagra: Și pentru că grănicerii au fost mințiți. Li s- a promis că după înrolare vor fi liberi, dar ei erau tot iobagi...

Vasile din Telciu: Și pentru că toți ofițerii regimentului sunt străini și și bat joc de copiii noștri.

Tănase Todoran: Ne prăpădim însă și pentru credința noastră grecească.

145 ani de la proclamarea Independenței României

Vasile din Mocod: Dar de ce zice stăpânirea că este *schismatică* ? Care o fi cea mai bună credință, bade Todoran: legea noastră grecească ori legea lor unită cu Roma ? Că eu nu mai pricep mare lucru, drept să spun.

Grigore din Zagra: Bade Todoran, tu ești mai umblat, răspunde-ne , acum, înainte de a muri, care-i credința cea bună ?

Tănase Todoran: Fraților, mi-ați pus o întrebare tare grea. Să știți, voi, că, în taină, la această întrebare, pe care mi-am pus-o și eu ,mă tot gândesc de când ne-au închis austriecii aici la *tuhaus*. Ce să vă răspund eu ?

La urma urmei, cine poate ști ? Dar în credința asta ne-am născut noi, nu o putem lepăda. Dar vă întreb: de ce pruncii ortodocșilor să n-aibă voie să se înscrie la grăniceri, ci numai cei uniți? Dreptate-i asta? În noi nu este putere și credință în împărăteasă?

Că noi, ortodocșii suntem mai mulți, pot să alegă dintre noi pe cei mai buni, dacă vine vorba, nu din rândul uniților, că ei sunt mai puțini... Ce să poți alege dintre ei ? Dar , vă pun eu întrebarea asta acum: de unde-i mai bine să alegi: dintre cei mulți, sau dintre cei mai puțini ?

Vasile din Telciu: Vezi bine, că din cei mulți.

Temnicerul: Ei, voi, blestemaților ?! Ce tot boscorodiți acolo ? Ați făcut destul de mult umbră pământului. Astăzi se vor executa sentințele de condamnare la moarte... Pe toți, eu, am să vă trec cu mâna mea pe lumea cealaltă. Pe bătrânul îl trag pe roată, iar pe voi trei am să vă spânzur. Nu am mai tras pe roată pe nimeni până acum!

Tănase Todoran: Numai să ai mână bună , tare, să nu ne chinui...

Temnicerul : Nu purta tu grija asta , moșule! Am auzit că întreabă lumea de tine pe la târgul din Năsăud, te așteaptă să le cânti din fluierul de oțel...

(*înfuriindu-se brusc*)

De ce n -ai cântat, mă, la oi, de ce ai ieșit în fața soldaților să-i răzvrătești ?

Tu, tu ai fost capul rebeliunii Am să te chinui, să știi. Am să-ți frâng cu roata fiecare oscior. Să mății minte....

(*Se stinge lumina*)

Tabloul 23

(*Ușa temniței închisorii se deschide brusc.*)

Temnicerul: Episcopului unit de la Blaj i s-a făcut milă de voi...Nu v-a trimes un *Feld-Kaplan*, un preot militar catolic, ci un călugăr schismatic să vă cuminece, să vă împărtășească... Spuneți-i lui păcatele voastre cele multe și cumplite, criminalilor !

(*Aproape azvârlit de temnicer, intră un călugăr duhovnic cu barbă și plete*)

Tănase Todoran(*înfiorat*): Părinte ! Împărtășește-ne înainte de moarte! Ei sunt ortacii mei. Cu ei am fost pe pământul acesta, tot cu ei aș vrea să fiu și dincolo! Să-mi țină de urât că sunt de lângă satul meu și ne cunoaștem .

(*cu respect și cuviință*)

Ce se mai aude pe la noi, părinte ?

Duhovnicul: Popii uniți umblă prin tot Ardealul cu soldații lui Buccow după ei, bat pe românii care nu sunt uniți și aceștia fug în munți, dar de Lege nu se lasă.

Tănase Todoran: De unde vii, părinte ?

Duhovnicul(*duce un deget la gură*): Am venit tocmai din Moldova, de la Mănăstirea Putna, bade Todoran.

Trimis special din partea lui Vodă de la Iași. Pe vremuri , Vodă ți-a dat pământ și avere în Moldova.

145 ani de la proclamarea Independenței României

Le-ai lăsat și ai venit aici să mori pentru credința noastră străveche. Vodă a auzit de tot ce ai făcut voi acolo pe platoul **Mocirla** în fața trupelor de grăniceri și a generalului Buccow. A rămas tare impresionat și m-a trimes să vă împărtășesc. În credința noastră străveche.

Tănase Todoran: O fi a noastră, părinte, dar este și dreaptă ? Cumplit mă mai mușcă acum șarpele ispitei. Diavolul mă pune la cazna îndoielii ,tocmai acum, înainte de moarte. Ce să cred, părinte ? Pentru că nu mi-e milă de mine, că-s om bătrân, mi-am uitat șirul zilelor. Dar ce vină au tovarășii mei că vor fi spânzurați astăzi ? Unde o fi dreptatea lui Dumnezeu ?

Duhovnicul: Nu huli, bade Todoran și nu-ți bate joc de bunătatea și atotputernicia lui Dumnezeu. El mi-a îngăduit să ajung aici prin nămeții munților Moldovei , printre haitele de lupi flămânzi , ca să vă pot mântui sufletele.

Eu am umblat mult. Am fost prin toată Moldova, la mănăstirea Putna,am ajuns în Valahia,am umblat și la Roma, am cutreierat toată Europa, am fost și la Muntele Athos.

(însuflețit;în ochi i se aprinde o lumină)

Iar anul ăsta de Paști am călătorit în Țara Sfântă...

Tănase Todoran(face ochii mari): În Țara Sfântă, părinte?

Duhovnicul: Da, am fost la Ierusalim, la Biserica Sfântului Mormânt a Domnului nostru Iisus . Și să știți, fraților ,ca acolo am văzut că cea mai dreaptă credință de sub cer este credința grecească,ortodoxă....

Vasile din Mocod: Cum așa, părinte ?

Duhovnicul: Am fost acolo și pot să vă spun că știu.Am văzut toate astea cu ochii mei. Am fost la Mormântul Domnului nostru Iisus Hristos.

Sunt acolo în biserica Mormântului cel Sfânt patru altare: unul al grecilor, a căror credință o urmăm și noi, altar care este chiar pe piatra de mormânt , al doilea , al catolicilor , al treilea, al armenilor, al patrulea, al monofiziților.

Și să vedeți voi ce s-a întâmplat acolo.

Vasile din Telciu: Ce s-a întâmplat, părinte duhovnic ?

Duhovnicul: Voi știți că Țara Sfântă a fost ocupată de turci, de necredincioși. Iar armenii, fiind foarte bogați, în anul 1424 au îndemnat pe sultan să pună o taxă mare de 9000 de galbeni de aur pentru slujba de înviere la Mormântul Domnului.

Ortodocșii greci nu au putut să plătească, așa că în anul acela armenii cu arhieriei lor au plătit taxa cea mare la sultan să slujească ei deasupra Sfântului Mormânt în noaptea Învierii.

Tănase Todoran(înflorat de emoție): Și ? Ce s-a întâmplat, părinte duhovnic ?

Duhovnicul: Sultanul de la Istanbul a dat atunci un firman, adică un ordin prin care a ordonat ca în acel an, ortodocșii greci nu vor mai sluji deasupra Mormântului lui Iisus pentru că nu au plătit taxa.

Dar, totuși, ofițerii turci,foarte precauți, temându-se că se vor încăiera grecii cu armenii pentru slujba de Înviere au pus multe străji să nu intre nici un ortodox în biserică.

Și au intrat armenii cu arhieriei lor cei mari încă de cu seară în biserică și s-au pus să cânte la slujba de Înviere .

Vasile din Mocod: Dar ai noștri ce au făcut, dacă s-au văzut alungați ?

Duhovnicul: Patriarhul ortodox cu cei 12 mitropoliți și-a strâns credincioșii și a făcut slujba de Înviere afară lângă un stâlp mare de marmură al bisericii care este și azi acolo și l-am văzut și eu.

Tănase Todoran: Și ?

Duhovnicul : Când credincioșii cu patriarhul grec au cântat cu toții „**Hristos a inviat !**”, să vedeți minune mare ! Sfânta Lumină a Învierii lui Hristos Domnul a venit în vârful stâlpului aceluia unde erau grecii și stâlpul a pocnit ca un tun și s-a crăpat.

Patriarhul grec a luat lumânările și le -a aprins de la Sfânta Lumină și a strigat cu mare însuflețire : „ **Veniți de luați Lumină !**”

145 ani de la proclamarea Independenței României

Tănase Todoran: Și dincolo, înăuntrul Bisericii, la armeni ?

Duhovnicul : Acolo nu a venit Lumina. Lumina a venit numai afară, crăpând stâlpul, care stă și azi mărturie pentru această minune dumnezeiească.

Tănase Todoran(înviorat) Mare-i puterea lui Dumnezeu ! Și apoi ?

Duhovnicul: Să vedeți ! Un turc care a văzut tot ce s-a întâmplat a zis ca și tine adineauri : „Mare este Hristos! Dumnezeu este Hristos !” Și a mai venit tot acolo un general turc care a văzut stâlpul crăpat de Sfânta Lumină. Lumina Mare a Învierii. S-a convertit pe loc la creștinism.

Tănase Todoran: Și n-a pățit nimic ?

Duhovnicul: Ba da. Sultanul a aflat și a poruncit ca, imediat, celor doi ofițeri să li se taie capetele. Au murit pentru Hristos, au murit mucenici.

(apucând mâinile lui Tănase Todoran)

Am văzut, oameni buni, am văzut stâlpul acela crăpat de lumina Învierii Veșnice. Am îmbrățișat stâlpul și l-am sărutat. Nu mă mai înfricoșează moartea. Așa să știți!

Vasile din Telciu(cu fața luminată): Și ce-au făcut turcii, văzând toate astea ?

Duhovnicul: Sultanul a dat ordin ca toate candelarele de la mormântul Mântuitorului să fie din fier, nu din sticlă, iar în loc de fitilele de la candelă să puie cuie de fier.

Au luat cu ei candelarele vechi de aur și le-au topit pentru visterie. Apoi, au dat voie credincioșilor greci să facă slujba lângă candelarele cu cuie de fier.

Și când arhierii și credincioșii ortodocși au cântat cu lacrimi de iubire în ochi „ **Hristos a înviat!**”, dintr-o dată s-au aprins toate candelarele și ardeau, ardeau, ardeau, de parcă fitilele erau de bumbac și de vată, cu toate că ele erau de fier...

Când au văzut turcii minunea asta mare, s-au temut foarte și mulți dintre ei s-au convertit pe ascuns la ortodoxie

Și a mai fost ceva.

Vasile din Mocod: Ce ?

Duhovnicul: În anul 1104, când s-a întemeiat acolo Imperiul Latin de răsărit și au ocupat catolicii Biserica Sfântului Mormânt, s-a întâmplat altă minune, fraților.

Grigore din Zagra: Spune-ne și nouă.

Duhovnicul: Catolicii i-au alungat pe ortodocși departe de cetatea Ierusalimului. Dar a venit și vremea Sfințelor Paști, vremea adevărului suprem, vremea lui Dumnezeu întrupat în Fiul Său.

Pe patriarhul ortodox și pe credincioșii lui i-au mutat hăt- departe la Mănăstirea Sfântului Sava, la zeci de poște de Orașul cel Sfânt.

Tănase Todoran(ascultă ca un copil): Și ?

Duhovnicul: Și a slujit patriarhul latin înconjurat de o droaie de cardinali, de prelați, de alte eminente, au rostit rugăciuni, chiar deasupra Sfântului Mormânt pe care l-au cucerit cu forța armelor.

Și când au cântat și ei cântarea „Învieria Ta, Hristoase”...

Vasile din Mocod: Și ?

Vasile din Telciu: Ce a fost ?

Grigore din Zagra: Spune-ne ! Ce s-a întâmplat ?

Duhovnicul (ridicând din umeri): Nimic .

Nici un semn. Absolut nici unul. Împăratul latin era de față și s-a mâniat peste măsură. A zis: „Anul trecut eu am fost aici și Lumina Învierii a venit la ortodocși. De ce n-a venit și la voi ?”

Și au slujit ei, deznădăjduiți, cu toții, de cu zori și până seară, fără de nici un folos.

„Unde este Patriarhul cel ortodox ? a întrebat Împăratul latin.

„La mănăstirea Sfântul Sava”, au răspuns rușinați prelații catolici.

„Duceți-vă și aduceți-l aici pe Patriarhul ortodox !” a poruncit oțârat Împăratul.

145 ani de la proclamarea Independenței României

Atunci s-au dus într-o goană după Patriarhul grec de la mănăstirea Sfântul Sava. Și s-a pus Patriarhul pe slujit, doar cu șapte preoți, pentru că lumea plecase acasă. Pe la orele 9 dimineața, a doua zi, au intrat direct la Sfântul Mormânt al lui Hristos și au început slujba Învierii.

Și când au cântat ortodocșii: „**Învierea Ta, Hristoase**”... a venit Sfânta Lumină, s-au aprins toate candelile, Patriarhul grec a luat în palmele sale Sfânta Lumină care la început timp de câteva zeci de secunde bune nici nu arde și a dat-o Împăratului. Iar Împăratul a hotărât sus și tare ca la Mormântul Domnului să rămână numai și numai ortodocșii, că numai la ei vine Sfânta Lumină!

(făcându-și cruce)

Ăsta este adevărul adevărat, fraților! Am fost anul ăsta de sărbătoarea de Paști în Țara Sfântă. Am văzut și eu cu ochii mei cum coboară Sfânta Lumină în ziua de Înviere la rugăciunile Patriarhului ortodox și clericilor săi!!! O flacără blândă care, la început, nici nu arde...

Tănase Todoran (cutremurat, împreunând mâinile): Împărtășește-ne, părinte. Și roagă-te pentru păcatele noastre! Murim pentru credința noastră strămoșească!

Duhovnicul: Doamne, miluiește-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit, nu te mânia pe noi foarte, nici pomeni fărădelegile noastre, ci caută și acum ca un milostiv și ne izbăvește pe noi de vrăjmașii noștri, că tu ești Dumnezeuul nostru și noi suntem poporul Tău, toți lucrul mâinilor Tale și numele Tău chemăm...

(Cei patru țărani îngenunchează. În timp ce preotul îi împărtășește pe rând, temnicerul aduce o roată uriașă pentru execuție. Temnicerul se retrage.)

Se aud cântări religioase și, dintr-o dată, patru spițe, în formă de cruce ale roții pregătite pentru execuție se aprind și azvârlu scânteii orbitoare, luminând toată celula închisorii. Tănase Todoran se îndreaptă cu brațele întinse spre crucea în flăcări și, după câțiva pași, de la brâu, îi cade cu zgomot, răsunând, cu putere pe podeaua celulei închisorii, fluierul de oțel).

Tănase Todoran: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește - mă pe mine, păcătosul!

(Își face cruce și îngenunchează în fața roții în flăcări, în timp ce în spatele lui cei trei ortaci rămân îngenuncheați în continuare.)

Apare apoi, precum o cohortă de îngeri, în fundalul scenei, mai mulți feciori năsăudeni, îmbrăcați în straie populare și cu pălării negre împodobite cu pene de păun și care, la o comandă scurtă a dirijorului, scot din brâiele late fluierul de oțel și încep să cânte cu toții, frenetic, o doină păstorească).

C A D E C O R T I N A